

Yiyiniz içiniz ancak israf etmeyiniz (Araf 31)

[Banu Atabay'ın lezzetler.com Yemek Tarifleri Sitesi](http://www.lezzetler.com)

TÖREN YEMEĞİ KAVRAMI

Mine Bakkaloğlu

Yemek pişirmenin, yani bir bakıma ateşin keşfinin, sadece yemeklerin lezzetini artırdığı için değil, toplumu da daha ileri götürdüğü için devrim niteliğindeki keşiflerden biri olduğunu belirtmektedir. Çünkü ateşin bulunmasıyla birlikte insanlar ateşin etrafında toplanarak sadece yemek pişirmemiş, aynı zamanda yemek yemiş ve bir sofraya etrafında toplanma davranışları göstermişlerdir.

Bir sofraya etrafında toplanıp birlikte yemek yemeleri, insanoğlunun sosyalleşme sürecini hızlandırmıştır. Bu sosyalleşme, toplumların kültürel kimliğinin gelişmesinde önemli bir değer olup gerek dinsel gerekse dinsel olmayan birtakım ritüelleri de içine almaktadır. Örneğin; Hıristiyan inancında Noel, Paskalya, Yahudi inancında Şabat, Hamursuz Bayramı, Hanuka Bayramı; Hinduizmde Ramanavami; Budizmde Çin Yeni Yılı; İslamiyette Kurban ve Ramazan Bayramları gibi. Tüm bu ritüeller içinde yemek içeren törenler önemli bir yer tutmaktadır. Çeşitli kaynaklar, MÖ 10.000'li yıllarda Danimarka ve Orkney adalarındaki toplulukların, büyük mutfaklarda toplu yemekler yaptıklarını göstermektedir. MÖ 5.000'lerde ise İsviçre gölleri yakınlarında da toplu yemeklerin verildiğine dair çeşitli kaynaklar bulunmaktadır. Yine Antik Mısır'dan kalma hiyerogliflerde de toplu olarak yemek yenildiği görülmektedir.

Türk gelenek ve göreneklerinde yemek yemeye fazlasıyla değer verilmiş, günlük yaşantımızda, sosyal ilişkilerimizde yemek en önemli unsurlardan biri haline gelmiştir. Doğumlar, sünnet düğünleri, düğünler, bayramlar, kutlamalar, uğurlamalar ve ölüm her zaman yemekle birlikte ilerlemiştir. Türkler tarihin en eski dönemlerinden bu yana, kutlamalar ve anmalarda maniler, dualar ve çeşitli inançlarla yemekler yaparak birlik içinde yemişlerdir. Türklerin bu törenlerdeki misafir ağırlama, kutlama, uğurlama geleneği birtakım farklılıklar olsa da Anadolu'da hala varlığını devam ettirmektedir. Tören geleneği, Türk milletinin varlığını nesiller boyu sürdürmesini sağlayan en büyük başarıdır.

Tören yemekleri, Türklerin İslamiyet'ten önceki dönemden günümüze kadar ulaştırdığı, geleneksel yapıyı bozmadan kuşaktan kuşağa aktararak birlik ve beraberlik duygusuyla yedikleri yemekleri ifade etmektedir. Tören yemeklerini sıradan öğün yemeklerinden ayıran en önemli özellik yemeklerin o duruma özel olarak bir beraberlik duygusu ile daha özenli bir şekilde yapılmasıdır. Hayatımızı etkileyen özel anlarda, ziyafet verme geleneği halk arasında bir ritüel haline gelmiştir.

Özel günler ile ilgili yapılan kutlamalarda, cenaze gibi yas törenlerinde, dinî kökenli bayramlarda hazırlanan yiyecek ve içecekler, gelen misafirlere kendine özgü kurallara, çeşitlere göre sunulmaktadır.

Yöreden yöreye mutfaktan mutfağa değişen, farklı tatları bünyesinde barındıran mutfak kültürü, özel gün, yas törenleri ve kutlamalarda daha farklı ve önemli bir anlamlar içermektedir. Günümüz toplumunda yemek sadece karın doyurmak amacıyla yenmemekte çok daha derin anlamlar taşımaktadır. Öyle ki tören yemekleri, toplumun sosyo kültürel yapısı, yaşam şekli, gelenek görenekleri hakkında bilgi sahibi olmayı sağlamaktadır. Kültürel kimliğin aktarılması, öğretilmesi, açıklanması, pekiştirilmesi, sürdürülmesi ve tanıtılması, yemek sofralarının güçlü bir iletişim aracı olmasından kaynaklanmaktadır. Dost sohbetleri, eğlenceler, misafir ağırlama, düğün, kına, nevrüz, bayram ritüelleri, adak, dinsel törenler gibi olgular toplumdaki yemek kültürü ile aynı çizgide paralel bir iletişim ağının oluşmasını sağlamaktadır.

Özetle yeme içme kültürü, dil gibi, yöresel kıyafetler gibi bir ülkenin yaşam biçimini anlatan bir iletişim şeklidir. Çeşitli araştırmalarda törenlerin, geçiş törenleri ve dini törenler olmak üzere iki başlıkta incelendiği görülmektedir. İnsan hayatında "doğum", "evlenme" ve "ölüm" olmak üzere üç önemli geçiş dönemi ya da dönüm noktası bulunmaktadır. Bu törenlerden doğum, askerlik, cenaze, kız isteme, nişan, düğün ve sünnet Türk kültüründeki başlıca geçiş ritüelleridir. Bu üç önemli geçişte birçok âdet, tören veya dinsel uygulamalar bulunmakta olup bu geçiş dönemlerinin güzel bir şekilde yaşanması sağlanmaktadır. Bu törenlerin ortak amacı genelde kişinin yeni durumunu kutlamak veya kutsamak, aynı zamanda da onu, "geçiş" sırasında yalnız bırakmamak ve korumaktır.

Bu günler bireyin hayatındaki en önemli günler olduğundan dost ve akrabalar toplanarak birtakım aktivitelerle birlikte yemek yenilerek kutlamalar yapılır.